

تعریف مسمومیت دارویی: هر دارو یا ماده ای که فرد سهواً و یا عمدتاً، بیش از حد مجاز مصرف کند و یا حتی داروهایی که برای کاربرد درمانی در دوز مجاز مصرف می شوند ولی منجر به بروز مشکلاتی در بدن شده و از بدن دفع نمی شوند را مسمومیت دارویی گویند.

مسمومیت دارویی

شایع ترین علت مراجعه به بخش مسمومیت بیمارستانهای ایران وشایع ترین علت بروز مسمومیت درجهان، مسمومیت دارویی می باشد که در میان مسمومیت های دارویی نیز، مسمومیت با داروهای موثر بر سیستم اعصاب مرکزی مثل ضد دردها، خواب آورها و ضدافسردگی ها رایج ترند که احتمالاً به دلیل دسترسی بیشتر افراد به این داروها و فروش بدون نسخه آنهاست.

علل مسمومیت دارویی :

- *عدم توجه به میزان مصرف دارو،
- *مصرف داروها در تاریکی، همراه با خواب آلودگی و مصرف خودسرانه داروها،
- *مصرف بیش از حد داروهای تجویز شده یا داروهایی که نیاز به تجویز پزشک ندارند،
- *سوء مصرف داروها (اعتیاد)

البته گاهی حتی استفاده از داروهایی که به قصد درمان فرد تجویز شده اند، در همان دوز مجاز مصرفی، ممکن است به دلایلی مانند وجود مشکلات زمینه ای در فرد و یا تداخل دارویی با یک داروی مصرفی دیگر، منجر به بروز مشکلات در فرد و مسمومیت دارویی شوند .همه ساله نزدیک به ۶۰ درصد از تماسهای مرکز اطلاع رسانی داروها و سموم کشور ایران مربوط به مسمومیت های دارویی بوده است که رقم بالا و قابل تأملی است. شیوع بالای مسمومیت های دارویی براساس آمار مسمومین مراجعه کننده به بیمارستانهای کشور تایید شده است .

با توجه به آمار سازمان پزشکی قانونی کشور در خصوص مرگ و میر ناشی از مسمومیت با داروها، مشاهده می شود در پنج سال اخیر به طور میانگین هرسال بین ۵۵۰ تا ۷۸۰ نفر از هموطنان در اثر مسمومیت با دارو جان سپرده اند

علائم مسمومیت : علائمی مانند: عدم تعادل، گیجی، تاری دید، کاهش حافظه، غش کردن می تواند نشان دهنده ی مسمومیت دارویی باشد .

علائم مسمومیت دارویی :برحسب نوع مسمومیت علائم ایجاد شده نیز متفاوت می باشند- :

خواب آلودگی یا کما (در مسمومیت با مواد مخدر-)

شکم درد، استفراغ و اسهال (در مسمومیت با تحریک کنندگان روده ای-)

تشنج (در مسمومیت با محرک های سیستم عصبی)

ریزش عرق و تند شدن تنفس (در مسمومیت با داروهای اعصاب)

صورتی شدن رنگ پوست (در مسمومیت با مونو اکسید کربن-)

تاول های پوستی (در مسمومیت با داروهای ضد افسردگی)

علت مسمومیت دارویی :بیشتر داروها توسط کبد و کلیه متابولیزه و حذف می شوند، عملکرد کلیه وابسته به سن بوده و معمولاً از دهه سوم زندگی به تدریج این عملکرد دچار مشکل می شود .همچنین زمانی که با افزایش سن توده عضلانی تحلیل رفته و چربی جایگزین آن می شود، توانایی کبد و کلیه برای پاکسازی دارو کاهش می یابد

مسمومیت دارویی چه موقع اتفاق می افتد؟

- زمانی که یک دارو بیشتر از مقدار درمانی مصرف شود .
- زمانی که فرد، نمی تواند دارو را متابولیزه و دفع کند .
- دوز دارو با توجه به وزن و سن بیمار تجویز نشده باشد

چه کسانی بیشتر در معرض خطر مسمومیت دارویی هستند؟

سالمندان بیشتر از سایر افراد در معرض این خطر بوده، پس از آن ها در افرادی که در سن ۴۰-۵۰ سالگی هستند مسمومیت شایع است. ولی افراد جوان معمولاً علائم را به خوبی تحمل می کنند. همچنین افرادی که اختلالات کبدی و کلیوی دارند بیشتر در معرض خطر مسمومیت قرار دارند .کودکان زیر ۵ سال نیز پرخطرترین گروه سنی هستند

داروهایی که معمولاً باعث مسمومیت دارویی می شوند

محرک ها مثل آمفتامین ها

مخدرها مثل هروئین

مواد توهم زا مثل ال اس دی

ضد افسردگی ها

دکسترومتورفان

پسودوافدرین

نشاط آورهای گیاهی

بنزودیازپین ها

قرص های کافئین دار و نوشابه های انرژی زا

قرص های مخصوص سفر مثل دیمن هیدرینات و دیفن هیدرامین

به طور کلی در ایران دو نوع مسمومیت دارویی شایع داریم:

*مسمومیت های دارویی در کودکان که اشتباهی و سهواً مصرف می شوند مثل شربت ها و معمولاً قرص ها.

*نوع دیگر مسمومیت ها مصرف عمدی دارو است و معمولاً بیش از حد مجاز داروهایی که در منزل نگهداری می شوند مثل قرص های آرام بخش و اعصاب بیشترین عامل ایجاد کننده مسمومیت می باشند.

البته در برخی موارد شاهد این هستیم که فرد به طور اشتباهی بیشتر از تعداد دفعات تجویز شده توسط پزشک مصرف می کند و بعد از چند روز دچار مسمومیت می شود .

مهم ترین نکات در مسمومیت دارویی:

***سن فرد مصدوم و نوع بیماری** است که فرد به آن مبتلا می باشد.

دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی خراسان شمالی

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی امام علی (ع) شهرستان، بجنورد

مسمومیت دارویی

فاطمه گلستانی

سوپروایزر آموزش سلامت

بازنگری: پاییز ۱۴۰۴

*بهتر است داروهای بیمار افسرده و یا بیمارانی که تعادل رفتاری ندارند و یا افرادی که سابقه اقدام به خودکشی دارند را دور از دسترس ایشان قرار دهید و مراقبت دقیقی در خصوص میزان داروی مصرفی ایشان به عمل آورید.

*بر مصرف داروی افراد مسن خانواده نظارت داشته باشید چراکه ایشان به دلایل زیر ممکن است داروی خود را به اشتباه یا به طور تکراری مصرف نمایند:

- تشابه ظاهری شکل داروها،
- ابتلا به فراموشی،
- عدم اطلاع از نام داروها،
- بی سواد یا کم سواد و یا خوانا نبودن مقادیر مصرفی دارو مندرج روی جعبه دارویی.

بیمارستان امام علی (ع)

بجنورد، خیابان شهریار، مقابل دانشگاه آزاد

در صورت هر گونه سوال می توانید در ساعات اداری با شماره تلفنهای

زیر تماس بگیرید:

تلفن: ۰۵۸۳۱۵۱۱۶۰۷

***نوع دارو مصرفی** در بروز نوع و شدت مسمومیت ایجاد شده بسیار مؤثر می باشد و با توجه به اینکه مکانیسم تجزیه دارو از طریق دستگاه گوارش و یا کلیه ها صورت گیرد نوع و شدت این عوارض متفاوت می باشد.

اما گروه دیگری از داروها به محض مصرف و ورود به بدن موجب بروز مسمومیت می شوند. اگر راه تزریق دارویی براساس استاندارد گفته شده نباشد مثلاً باید به صورت عضلانی تزریق شود ولی داخل رگ تزریق شده باشد بسیار خطرناک بوده و آسیب های جدی وارد می کند.

همان طور که گفتیم در مسمومیت دارویی تشخیص نوع داروی مصرفی بسیار مهم است. گاهی اوقات بعضی داروها عوارض و مسمومیتشان نسبت به مقدار دوز درمانی بسیار به هم نزدیک هستند. به عنوان مثال قرص دیگوکسین برای کسانی که به بیماری های قلبی و عروقی دچار هستند و انقباض قلبشان به طور منظم انجام نمی شود تجویز می شود. اما نکته مهم این است که دوز درمانی این دارو به دوز سمی آن خیلی نزدیک است و مصرف کمی بیشتر از دوز مجاز درمانی آن، موجب مسمومیت و عوارض خطرناکی می شود

پیشگیری از مسمومیت ناشی از داروها:

*برای کاهش تب در کودکان، داروی استامینوفن را بر اساس وزن و سن کودک و با مشورت پزشک و داروساز به کودک بدهید. مقادیر بیش از حد درمانی استامینوفن می تواند ایجاد مسمومیت نماید

*داروهای مصرفی افراد خانواده را دور از دسترس کودکان نگهدارید

*داروهای خود را در مقابل چشم کودکان نخورید، چرا که کودکان از رفتار بزرگسالان تقلید می کنند و ممکن است دور از چشم والدین داروها را به دهان ببرند.

*اگر به کودک خود دارو می دهید او را تفهیم کنید که این دارو است و از کلماتی مثل آب نبات، شکلات و یا خوراکی استفاده نکنید